

SERRA D'OR

Març 1973

L'ADULTERACIÓ DELS ALIMENTS,
UN TEMA INQUIETANT

PANORAMA

RESTRICIONS
MEN
TALS

EL CADÀVER DEL MARISCAL

L'episodi començava espectacularment amb una certa coloració rocambolesca. Un dia, el fèretre de Philippe Pétain —amb el seu contingut, és clar— desaparegué del local que tenia assignat al cementiri de Port-Joinville. La premsa de tot arreu del món ho esbombà a través de titulars grossos i expectants: la francesa, en particular, també hi posà l'èmfasi propi de les circumstàncies, però potser no tant com hauríem pogut esperar-ne. L'escàndol no deixava de ser digne de la major atenció. En vigílies d'una apassionada consulta electoral, Pompidou i els seus sequaços havien d'espantar-se'n, i l'oposició d'esquerra tampoc no arribava a veure'l amb bons ulls. La provocació venia de l'extrema dreta. Els extra-parlamentaris de l'altra banda no s'haurien pres la molestia d'intentar una operació tan fatigosa. En realitat, l'incident no feia gràcia a ningú. La cosa no tardà a aclarir-se, i la mòmia del mariscal fou ràpidament recuperada per la policia. La iniciativa, brillant en principi, acabà d'una manera trista i desinflada. Un candidat de províncies es confessà responsable de la broma: un senyor més aviat anònim. Ni tan sols pretenia d'aprofitar-la com a xantatge polític seriós. Ha dit als periodistes que ell només volia que el cadàver fos inhumat als Invalíds, en un mausoleu insigne. Tot quedà resolt a la perfecció, doncs. Les despulles de Pétain han estat reintegrades a l'illa d'Yeu: al confinament pòstum. Ara: la crispació general, la incomoditat, era un fet d'absoluta evidència. La qual cosa significa que encara no han cicatritzat les ferides de la guerra civil que a França fou l'última guerra mundial. Perquè allò esdevingué pura i simple guerra civil. Col·laboracionistes i resistents, en el fons, lluitaven ells amb ells, els uns contra els altres, amb l'exclusa dels alemanys. És el drama que està per liquidar. A França continua havent-hi monàrquics fidels a la dinastia del Capets —borbons o orléans—, en un legitimitisme boirós, balzacià. I hi ha bonapartistes, que és bastant més divertit. I famílies que enyoren Poincaré, Lebrun o Coty. O Mac-Mahon. Són residus òbviament folklòrics, sens dubte. Però constitueixen reminiscències vives de les mitges-Frances vençudes en un o altre enfrontament traumàtic, de canvi de règim. Aquesta mena de convulsions, fins i tot si no arriba la sang al riu, deixen senyals duradors, que sovint s'encadenen i es combinen amb les vicissituds que vénen després. Cada guerra civil absorbeix i acumula les qüestions pendents i les rancúnies no cancel·lades de les guerres civils precedents... En tot cas, la guerra perduda per Pétain —no perduda enfront de Hitler, sinó de De Gaulle i del maquis— data de fa quatre dies, com aquell qui diu. No ha estat digerida. Ni de bon tros. Per això els ossos o les cendres, o la moixama, del mariscal de Vichy conserven una determinada eficàcia en concepte

de bandera. Els «vençuts» d'aleshores no es resignen a la derrota, i pensen, si no en la revenja, en una recuperació del poder. Són fantasies increïbles, però hi ha algú que les professa. La paradoxa és que, en definitiva, el pétainisme latent —que, ben mirat, no sempre ha de ser pétainisme estricte— troba en l'actualitat una curosa opció d'acontentament. Pel cantó del programa, vull dir. Ho he repetit més de deu vegades, quan n'he tingut l'avinentsa: ideològicament, entre De Gaulle i Pétain no hi havia gaire diferència. Tots dos procedien d'una mateixa matriu social i havien estat emmollats per una mateixa doctrina. Nacionalisme, conservadurisme a ultrança, sentit castrense de l'honor, fastic antiparlamentari, concepció paternal de l'autoritat —i, per tant, monarquisme implícit i absolut—, són trets que coincidien en els antagonistes. Discreparen en dos punts essencialment accidentals —i valgui la contradicció—: l'un, forçat per l'exasperada anècdota històrica que els pertocà viure, de cara a la situació plantejada pels exèrcits nazis; l'altre era la senzilla identificació amb els atzars de l'evolució econòmica. Patriotes com eren en una mesura que no admet comparacions, Pétain fou l'involuntari aliat d'Alemanya, i De Gaulle l'involuntari —no per falta de ganes— líder de la Resistència. Pétain hagué d'encarnar la penúria de l'Ocupació i es veié involucrat en la modestia pessimista d'un acantonament agrari; De Gaulle, quan guanyà la loteria de la V República, es trobà amb la necessitat d'assumir la representació del neocapitalisme. Tot això era important: importantíssim. Però els venia imposat des de fora: foren xambes, que tant podien haver-se decantat per l'un com per l'altre. Salvant el problema merament biològic de l'edat, sí. I un cop ho hem descomptat, les dues figures —els dos emblemes— ens resulten bessones. Tal volta la distància distorsiona una mica la visió. No gaire, em penso. De Gaulle no volia res que no hagués volgut Pétain. I Pompidou, igual. O pitjor. De Gaulle encara fou un mite per a la població «resistent»; Pompidou en resta molt lluny. Pompidou és el Pétain del *Développement*. En comptes d'assegurar-se damunt la propietat rústica, ha de fer-ho damunt els monopolis. Però la mentalitat és molt similar: quasi idèntica. La França preelectoral —la França oficial— té una clara «mala consciència» respecte a la sepultura de l'estratèg de Verdun. En bona lògica, el vot pétainista podria unir-se a la majoria sacrosanta del gaullisme. L'amenaça esquerrana obliga a fer pinya, i tot era previsible. L'atzagaïada necrofílica dels raptors del cos del mariscal deu haver ofès profundament els nobles sentiments pétainistes que irriguen l'esperit de la UDR dels «*républicains indépendants*» i del Centre Démocratie et Progrès. Un dels drames de la dreta és que sem-

pre li surt una ultradreta efusiva, capaç de desbaratar-li la maniobra. Bé, i tot s'ha de dir: això també passa en l'esquerra... El fet és que, en dipositar de nou el taüt de Philippe Pétain en la tomba de Port-Joinville, una corona de flors se sumava a la cerimònia, enviada des de l'Eliseu. La cinta nuncupativa duia aquesta firma: «*Le Président de la République*». Maître Jacques Isorni, advocat especialista en col·laboracionismes delictius, n'ha protestat. Potser creu que les llors presidencials són un ultratge a la memòria del mariscal: una profanació de la tomba infinitament més reprovable que el joc dels lladres de la reliquia. S'equivoca. No ha sabut endevinar que el gest de Pompidou és un homenatge, no solament al militar gloriós, administrativament elogiuable, sinó també, i sobretot, a un membre de la família política, a un avi repatani i sord però esplèndidament correcte, i més que més, un símbol d'atracció electoral. L'eterna «guerra civil» ara es planteja en les urnes. No sé si a França en diuen urnes, però tant se val. Es tracta de guanyar sufragis. Pompidou sap el que es fa i el que cal fer, i la corona de l'illa d'Yeu, malgrat tot, procura ser una forma de reunir vots...

JOAN FUSTER

